

unapredjenje svijeta; 2. političkom kao odnosu i držanju u trzavicama svijeta – držao je ravnotežu s vjerskom tj. sviju nas zajedničkom pokornošću Bogu.

Kao vrhovni starešina franjevac držao se je one, da je unutrašnja snaga jedina snaga redodržave, te je u tom omjeru djelovao. Kao rodoljub nar. je otkrio bolest koja izgriza njegovu domovinu ili narod nije bio miran i ravnodušan. – No ni tada srčba na krivce nije u njegovu srcu preuzimala maha – kako su neki krivo ga shvaćali – jer je on znao, da je to samo negativno sredstvo. On je tražio pozitivno sredstvo, naime da u mladim naraštajima zaustavi umnu i moralnu pokvarenost.

Našega pokojnika od mladih godina misao okrenula je prema svome pradjedov. cilju koji nevezje i nesteže znanje i život ljudski, nego ga širi u nedogled i oslobodjenje.

(Opaska) Sav narod ne samo da je za pokojnikom plakao nego bolno jecao.»¹⁶¹

MIROSLAV KRLEŽA O FRA DIDAKU BUNTIĆU

Nacrt mauzoleja fra Didaku u Čitluku

U cijelosti donosimo članak o odnosu Miroslava Krležje prema fra Didaku Buntiću, objavljenog u *Biltenu Franjevačke teologije* u Sarajevu.

¹⁶¹ Arhiv provincije, *Spisi provincije*, sv. 57., f. 121.-122.

«S obzirom na arbitražu koju imam da izvršim: poznavao sam fra Didaka Buntića lično, u okviru odbora za spašavanje srpske djece (hercegovačke) od gladi 1917, 1918, i po njegovu držanju i stavu i po neobično velikoj aktivnosti zaista humanoj, nisam imao impresiju da se radi o čovjeku koga bismo mogli svrstati među srbofobe. Upravo obratno od toga on je u ono doba propovijedao otvoreno unitarističke ideje, kao i Petar Rogulja s kojim je intimno bio vezan. Oni su bili militantni katolici, ali unitariste. Čovjek je umro 1922, i bez obzira što o tome misli Viktor Novak, ne bi se u enciklopediji mogao svrstati u inspiratore ustaških zločina punih 20 godina poslije smrti. Ako ima da uđe u enciklopediju, a ja ne vidim da postoji za to neki razlog, onda nikako u ovoj formi.»¹⁶²

«Ni Herakle, taj svesilni grčki heroj i polubog, nije mogao Anteja, sina zemlje, s kojim se je u koštac uhvatio bio, oboriti ni svladati sve dotle, dok se nogama zemlje doticao, od koje je snagu dobivao. Kad je to Heraklo opazio i od zemlje ga rastavio, svladao ga je i uništio. Tako, braćo, i mi dok se budemo držali majke zemlje, t.j. poniznosti, čednosti i sv. siromaštva, nitko nas oboriti i svladati ne će.»

(fra Didak Buntić)

FRA TIHOMIR ZUBAC O UTJECAJU FRA AUGUSTINA ZUPCA NA FRA DIDAKA

Naš župljanin i mučenik naše Provincije i naroda fra Tihomir Zubac volio je izučavati povijest pa je objavljivao članke iz tog područja. Među inim objavio je nekoliko članaka i o fra Didaku Buntiću. U članku o fra Augustinu Zupcu (starijem) donosi zanimljiv podatak o fra Didaku.

¹⁶² (...), *Iz Krležjine ostavštine Marginalije*, Bilten Franjevačke teologije Sarajevo, Sarajevo, 2008., XXXV, br. 1-2, str. 130..

Fra Augustin i fra Didak na Širokom Brijegu 1896.

Znali smo da je fra Augustin Zubac st., inače župnik u Gradničima od 1876. do 1882., utjecao na fra Didaka. Ne možemo sa sigurnošću tvrditi da mu je bio uzor s obzirom na izbor franjevačkog poziva, ali je najvjerojatnije preporučio Upravi Provincije da ga primi u sjemenište u Široki Brijeg. Dosada smo se držali podatka koji je Ivo Dobržanski objavio u svojoj knjižici *Seljačke škole Hrvatske narodne zajednice*, a prema kojoj je Didak poslušao želju svoje majke i izabrao franjevački poziv. Taj podatak držimo pouzdanim jer ga je Dobržanski mogao saznati jedino od samog fra Didaka. Dobržanski je naime napisao: «Godine 1885. upoznao se (Franjo, kasnije fra Didak, op. a.) s nekim stražmešтром iz Županjsca, koji mu obeća, da će ga smjestiti u kadetsku školu. Majka njegova nehtijaše o tome ništa čuti, nego željaše svoga sina vidjeti u redovima sv. Frane. Kako mu se djeca rugahu, kad bi ga god vidjeli: 'Blagosivajte fra Frano', to on i proti volji stupa u red. God. 1883. dođe u samostan na Široki Brijeg ... »¹⁶³

Opis Ive Dobržanskog daje neke naznake da je Franjo najprije naginjao vojničkom pozivu i da je za odabir franjevačkog poziva, možda i presudnu, ulogu odigrala njegova majka. Naravno, ne možemo isključiti ni moguću utjecaj župnika u Gradničima u to vrijeme, inače poznatih i značajnih hercegovačkih franjevaca,

fra Augustina Zupca, fra Luke Begića i fra Petra Kordića.¹⁶⁴ Na tu misao usmjerava sljedeći zapis: «Mladoga Franju uzeo je k sebi župnik u Gradničima fra Augustin Zubac i kod njega je svršio osnovnu školu. Fra Augustin ga je godine 1883. poslao u franjevačko dječjačko sjemenište na Širokom Brijegu.»¹⁶⁵

Ovdje je potrebno načiniti jednu ispravku. Naime, fra Augustin Zubac bio je župnik u Gradničima do 1882. godine. Prema tome, nije on poslao fra Didaka u sjemenište na Široki Brijeg (otišao 1883.), što, međutim, ne znači da on nije imao utjecaja na njega i da ga nije preporučio Upravi Provincije.

Nije nam jasno iz kojih izvora fra Tihomir Zubac donosi svoju teoriju o utjecaju fra Augustina Zupca na fra Didaka. Fra Tihomir, naime, piše: «Na koncu napominjemo, da je jedino zaslugom fra Augustinovom doveden u franjevačko odgojilište mali Franjo Buntić, koji je kasnije kao fra Didak proslavio svoju Hercegovinu, kao zaštitnik sirotinje i narodni dobročinitelj.»¹⁶⁶

«Otac europskih siromaha» uspoređen s fra Didakom

Tisuće ljudi na dočeku fra Didakovih posmrtnih ostataka na Širokom Brijegu 1938.

¹⁶⁴ Usp. Andrija Nikić, *Život i rad fra Didaka Buntića*, Fra Didak Buntić. Spomenica, str. 38.

¹⁶⁵ M., *Fra Didak Buntić*, Kršćanska obitelj, Mostar, 1942., god. XXV., br. 2., str. 35.

¹⁶⁶ Fra T. (Tihomir Zubac), *Fra Augustin Zubac. Uz 100-godišnjicu rođenja*, Kršćanska obitelj, Mostar, 4/1943., god. XXVI., str. 60.

¹⁶³ Ivo Dobržanski, *Seljačke škole*, str. 12.

U *Kršćanskoj obitelji* 1940. godine objavljena je zanimljiva vijest o biskupu Diepeu koji je nazvan *ocem evropskih siromaha*. Upravo je taj biskup uspoređen s fra Didakom Buntićem.

«**Otac evropskih siromaha' slavi** osamdeset godišnjicu života. Godine 1917. nije bilo samo kod nas glada, nego može biti još i više u Njemačkoj i Austriji. Njemačku djecu spasavao je tada jedan stranac, Nizozemac, i to katolički biskup imenom Diepeu. On je bio prava slika našega fra Didaka, samo što nije tako mlad i nedavno umro, nego je još danas živ i nedavno je slavio osamdeset-godišnjicu. Ima odlikovanja gotovo od svih evropskih država i sav ga svijet zove otac evropske sirotinje.»¹⁶⁷

U fra Didaku vidile sv. Franju (Pismo iz Slavonije 1918.)

Donosimo još jedno pismo iz Slavonije koje svjedoči o velikoj ljubavi i žrtvi našega fra Didaka prema narodu u godinama gladi.

«**Pismo trećarica sv. Franje iz Slavonije.** Ljuta nevolja prisilila je mnogu nejaku dječicu iz kršne Hercegovine, da se presele u gostoljubivu posestrimu Slavoniju. – Uz neku su djecu i njihove tužne majke potražile onamo zaklonište. Tako je onamo otišla Šima Kordić iz Grljevića sa 4 djece, a muž joj je poginuo u ratu. O. fra Blaž Jerković, njezin župnik, pisao je u Slavoniju, da sazna, kako joj je i da joj dade opomene za vladanje. Srećom došla je Šima među trećarke sv. Franje, koje ovako pišu O. fra Blažu:

‘H. I. M.! Rokovci 3. VI. 1918.

Veleč. gosp. Oče! Nemojte se mnogo brinuti za Vašu župljanku Šimu Kordić, ona se nalazi među nama rokovačkim trećorecima i apstentima u Slavoniji. Veseli nas, što je tako dobra i shvaća duhovni život. Nedavno se je upisala i u našu sv. vojsku, to jest apstinetno društvo, koje se nalazi u našem mjestu. Selo Rokovci – Andrijaševci jest filijala župe vinkovačke, ali hvala

Bogu imamo svetu misu i po dvaput u tjednu. Naša sestra Šima skupa s nama ide svake nedjelje na svetu pričest, sam Bog ju je valjda doveo u našu sredinu, koji će je i nadalje čuvati, da ne zapane u mreže sadašnjega pokvarenoga svijeta.

Naša sestra Šima često spominje pred nama Vas, velečasni Oče, t. j. svoga dobroga župnika, od Vas je i listove primila, pa Vas zato i mi trećoredice iskreno pozdravljamo i veselimo se, što su velečasni Oci franjevci tako zauzeti za onaj siromašni mukotrpní narod, veselimo se, što su oni isti onakvi sada, kao i nekoć u vrijeme turskog nasilja, oni su siromašnomu narodu i otac i majka, a narod pun zahvalnosti suzrim očima upire pogled u svoje ujake, fratre.

Pozdravljamo i onoga rodoljubnoga fratra Didaka Buntića, koji je toliko zauzet za svoj narod, da mu je sve i sva, otac i majka, učitelj i pastir duhovni. Pozdravljamo ga u našem rodoljubnom zanosu, a pozdravljamo ga i kao djeca velikoga sveca, asiškoga siromaha, jer u njemu gledamo svoga svetoga utemeljitelja sv. Franju.

Sada s Bogom ostanite i Hvaljen Isus! Vama odane trećoredice Marija Levaković i Mandale-na Šafer.’»¹⁶⁸

«... imamo i grdnih mana i poroka, koje moramo otvoreno priznati i lijeka im potražiti, da ne bi poput crva ovo stablo našega života rastočile i žile mu podgrizle.»

(fra Didak Buntić)

Vice Vukov – utemeljitelj fonda za fra Didakov spomenik

U glasilu Hercegovačkih franjevaca *Mir i Dobro* 1970. godine objavljen je članak o dobrotvornoj gesti pok. Vice Vukova. Članak donosimo u cijelosti.

«Jedan od naših najpopularnijih pjevača zabavnih pjesama i šansona, VICE VUKOV, održao je samostalne koncerte u Lištici i u Mostaru, 3.

¹⁶⁷ «Otac evropskih siromaha» slavi, *Kršćanska obitelj*, Mostar, 1940., god. XXIII., br. 5., str. 156.

¹⁶⁸ (...), *Pismo trećarica sv. Franje iz Slavonije*, *Kršćanska obitelj*, Mostar, 7-8/1918., god. XIX., str. 118.-119..

GODIŠNJAK

ŽUPE SV. BLAŽA, GRADNIĆI

GODINA VII., BROJ 7., GRADNIĆI, LIPANJ 2010.

Stara crkva u Gradnićima iz 1855.
i čeka dovršetak obnove

